

Què és el Trastorn de l'Espectre Autista?

Els trastorns de l'espectre de l'autisme (TEA) fan referència a un grup de trastorns del neurodesenvolupament, que inclouen a tots els individus que presenten una alteració quanti o qualitativa en la interacció social, la comunicació (llenguatge verbal y no verbal) i que a més, associen una sèrie de interessos inusuals, restringits i repetitius.

El terme "espectre" fa referència a una àmplia gamma de signes i símptomes, així com també de perfils clínics i nivell intel·lectuals. Suposa en definitiva, conceptualitzar la simptomatologia autista clàssica en un context més dimensional, ample i heterogeni (i no en una categoria única).

És a dir, els TEA són un grup de trastorns heterogenis entre sí, però amb 3 símptomes en comú:

- ***Dificultats de relació social***
- ***Dificultats en la comunicació (llenguatge verbal i no verbal).***
- ***Tendència a presentar conductes repetitives i interessos inusuals o restringits.***

El que sí que queda clar és que en tots els casos s'observen en major o menor mesura alteracions al llarg de les seves vides i que la presentació clínica en un mateix individu serà molt diferent segons el moment del desenvolupament en el que es trobi (primera infància, etapa escolar, adolescència y edat adulta).

Com es diagnostiquen els TEA?

El diagnòstic del TEA és clínic (és a dir, s'estableix recollint la informació pertinent a través d'una història clínica completa i detallada del nen), i es basa a més, en una valoració estandaritzada del desenvolupament psicomotor i del perfil de funcionament cognitiu-conductual. En alguns individus, però (especialment si es tracta de nens molt petits), resulta en ocasions difícil establir un diagnòstic concret. En aquests casos el més important és assegurar-se d'iniciar quan abans un tractament específic i dirigit als símptomes més rellevants.

Els exàmens complementaris de neuroimatge, genètics o analítics d'altra índole, encara que es practiquen de manera habitual, no són capaços de fer per sí sols el diagnòstic de TEA. Serveixen per descartar altres trastorns associats o per a valorar alguna patologia neurològica en concret.

La utilitat de les proves de ressonància magnètica funcional, la magnetoencefalografia, la tomografia per emissió de positrons (PET), o diferents proves neurofisiològiques com els potencials evocats, es limiten a l'àmbit de la investigació i no s'utilitzen de rutina en la pràctica clínica habitual.

Quins són els principals símptomes del TEA?

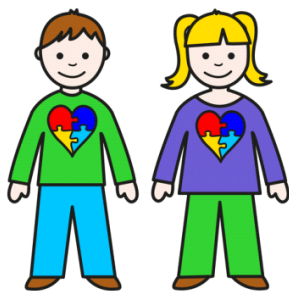
Si bé els símptomes del trastorn de l'espectre autista (TEA) varien d'un nen a altre, els símptomes nuclears de tots ells giren en tres característiques principals:

- Dificultats a nivell social
- Dificultats de la comunicació verbal i no verbal (o llenguatge corporal)
- Conductes repetitives i estereotipades

Els nens amb TEA no tendeixen a seguir els patrons típics al desenvolupar les seves habilitats socials i de la comunicació. En general, els pares són els primers que perceben una sèrie de conductes inusuals en els seus fills al comparar-los amb d'altres nens de la seva mateixa edat.

Fins i tot abans del seu primer aniversari, alguns nadons poden mostrar certa passivitat (són excessivament tranquils, ploren o demanen poc la presència del seus cuidadors). D'altres ocasions es concentren excessivament en alguns objectes, o els hi costa establir contacte visual i no solen establir el joc típic d'anada i tornada, ni de balboteig amb els seus pares.

En canvi, altres nens es poden desenvolupar normalment fins els 18 mesos i fins i tot, fins el segon any de vida, però després comencen a fer-se evidents signes de pèrdua o escàs interès compartit, podent-se mostrar silenciosos, retrets o indiferents davant els senyals socials.

Dificultats a l'àrea de la socialització

La majoria dels nens amb TEA tenen dificultats per a establir interaccions socials adequades al nivell de desenvolupament. Pot haver cert desinterès per l'entorn que els envolta o pobre integració social (en ocasions als pares els pot semblar que “no escoltin bé” perquè no es giren davant el seu nom ni segueixen les consignes), i mostren una tendència a “anar al seu aire”. El contacte visual pot ser dispers i, en general, la seva mirada fugissera. D'altra banda, els costa reconèixer les expressions facials i les emocions de les persones que les envolten, i per tant tenen dificultats en la comprensió de “ el que li passa a l'altre” (l'empatia). Per exemple, en l'edat escolar, la majoria dels nens entenen que les altres persones tenen informació, sentiments i objectes diferents als seus. Els nens amb TEA poden no tenir aquesta entesa, pel que són incapaços de predir o entendre les accions de les persones que els envolten.

A més els nens amb TEA poden malinterpretar o no ser capaços de comprendre els senyals socials – un somriure, un gest de complicitat o una ganyota – que habitualment ens ajuden a entendre les relacions i interaccions socials. Per aquests nens, una pregunta com “no pots esperar un segon?” sempre significa el mateix independentment del context social en el que es produeixi (ja sigui que qui la formuli està efectuant una pregunta verdadera o emetent un comentari sarcàstic). Sense l'habilitat per a interpretar el to de veu de la persona, els gestos, les expressions facials i les senyals del “llenguatge corporal” (o també conegut com llenguatge no verbal), els nens amb TEA poden malinterpretar els senyals que reben del seu voltant i respondre d'una manera inadequada o estranya.

I per altra part, a les persones que els envolten també els pot resultar difícil comprendre el llenguatge corporal peculiar d'aquests nens. Les seves

expressions facials, els seus moviments i gestos són sovint imprecisos i inadequats al context i no es corresponen amb el que s'està fent o sentint.

Dificultats de la comunicació verbal i no verbal

Pels nens amb TEA, assolir i seguir les etapes típiques del desenvolupament en l'àrea del llenguatge pot no ser tan senzill. Per exemple, poden presentar:

- Retard del desenvolupament del llenguatge oral.
- Compromís del llenguatge no verbal o gestual:
- Escàs contacte visual
- Dificultats a l'atenció compartida
- Dificultats per a discriminar expressions facials en les persones de l'entorn
- Manca de gestos expressius
- Entonació peculiar tenint en compte el context
- Instrumentalitzar a l'adult quan volen aconseguir algo (els agafen de la mà per assolir un objecte que ells volen en comptes de demanar-lo)
- Comunicació mitjançant gestos, o utilitzant un llenguatge propi o argot
- Utilitzar paraules inusuals, fora de lloc i context, o que tenen un significat especial conegut solament per els familiars del nen.
- Repetir tot sovint paraules o frases que escolten
- Emprar preferentment paraules simples o repetir certes frases una i una altra vegada, semblant incapaços de combinar les paraules per a formar oracions amb sentit.

Però existeix una "subpoblació" de nens amb TEA que tenen excel·lents habilitats pel llenguatge i desenvolupen molt precoçment una gran riquesa de vocabulari i una estructura gramatical molt similar a la de l'adult. Són els nens

d'Asperger. El seu discurs és molt característic: amb una entonació de la veu monòtona i poca gesticulació (veu robòtica), a més de ser aclaparador i unidireccional (centrat en els seus temes d'interès)

Conductes repetitives i interessos restringits

Amb freqüència, els moviments dels nens amb TEA poden ser repetitius, i els seus comportaments són inusuals. Aquestes conductes poden ser des d'extremes i molt notòries a lleus i discretes. Per exemple, alguns nens poden agitar els braços, balancejar el seu cos repetidament o caminar amb patrons específics, mentre que altres poden moure els seus dits davant dels seus ulls de manera subtil o mirar com corre l'aigua o un objecte mentre gira.

Els nens amb TEA poden sentir-se fascinats amb objectes en moviment o amb les petites parts dels objectes (com les rodes, els llums o el volant d'un cotxe). Poden presentar conductes de alineació de joguines, en lloc de jugar amb elles fent ús de la imaginació. També poden molestar-se molt si algú mou accidentalment un dels objectes del seu lloc.

Però, en ocasions la conducta repetitiva també pot tenir forma de preocupació persistent e intensa. Per exemple, poden obsessionar-se (i acumular informació al respecte) amb les marques o models de cotxes, horaris de tren, els nombres o amb tot tipus de temes científics.

Malgrat que els nens amb TEA amb freqüència es desenvolupen millor en un entorn rutinari, la inflexibilitat pot ser extrema i causar serioses dificultats. Poden insistir en voler menjar sempre exactament els mateixos aliments, o en seguir sempre la mateixa rutina per anar a l'escola. Un petit canvi a la seva rutina pot resultar excessivament pertorbador per a ells, essent en ocasions causa de sensació de frustració i rebequeries. Cal dir però, que no hi ha dos nens que expressin exactament els mateixos tipus de severitat de símptomes.

Per altre part, el TEA es pot acompanyar d'altres manifestacions clíniques (a més dels 3 símptomes principals ja analitzats) com es detalla a continuació:

- Hipersensibilitat al soroll,
- Hipersensibilitat a determinades olors, textures o gustos,
- Selectivitat alimentària (amb dificultat per tastar aliments nous),
- Poca traça en la motricitat fina i/o en la gruixuda,
- Dificultats en la percepció espacial e integració visual/motriu,
- Disfunció executiva (escassa capacitat d'organització, planificació, atenció sostinguda, control d'impulsos i inflexibilitat),
- Baixa capacitat d'abstracció,
- Problemes de son.

Com ajudar als nostres nens i adolescents amb TEA?

Una valoració completa, portada a terme per un equip multidisciplinar, permetrà recollir informació fonamental per a realitzar un bon diagnòstic i detectar les necessitats del nen/a i de la seva família. Aquestes són les bases per elaborar un "plà d'intervenció" individualitzat amb objectius revisables que permetran al nen evolucionar i anar avançant.

Cal proporcionar informació de les característiques del nen/a a la família, cuidadors i professionals del seu entorn per tal de "desmuntar" falsos mites i creences. L'objectiu final serà augmentar la sensibilitat i afavorir la comprensió de les conductes que els preocupen i a la vegada, aconseguir una major sensibilitat en la interacció amb ells.

La intervenció terapèutica s'enfoca de manera que:

- S'afavoreix l'establiment de rutines que proporcionen seguretat, autonomia i eviten conflictes.
- S'estimula la comunicació del nen/a: en funció del grau d'afectació i de l'edat, la estimulació es pot realitzar mitjançant sistemes augmentatius i alternatius de la comunicació (SAAC) fins fent servir estratègies per a mantenir converses recíproques.
- Es fomenten les competències socials mitjançant l'ensenyança directa d'habilitats socials; regles bàsiques de conducta, rutines socials, l'empatia, la comprensió de l'humor i els dobles sentits, etc.
- Es treballa l'educació emocional: el control de les emocions, la forma d'expressar-les, el foment de l'autoestima, la millora de la frustració, etc.
- Es treballen estratègies per a solucionar conflictes o situacions que preocupen a la família o al nen/a.

- Es fan servir tècniques que permeten al nen/adolescent tenir un comportament esperable i/o adequat segons el context: Relaxació, tècniques d'autocontrol, estils comunicatius...
- Intervenció mitjançant metodologia *TEACCH*: és específic per a cada nen i amb col·laboració de la família. Amb l'objectiu d'incrementar la seva motivació i les habilitats per a explorar i aprendre, oferir estratègies per a millorar les habilitats socials, comunicatives i d'autonomia, activitats d'integració, etc.
- S'utilitzen els seus interessos per a aconseguir introduir nous aprenentatges o coneixements. L'ús de les seves motivacions faciliten l'adquisició d'aprenentatges.
- Es potencien les seves capacitats per a ajudar-los a augmentar l'autoestima i el seu benestar.

El treball coordinat entre pares, mestres, psicòlegs, equip pedagògic i altres especialistes resulta fonamental a la evolució del nen i/o adolescent amb TEA.